

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISSIBILITATE

a sesizării nr. 60g/2017

privind excepția de neconstituționalitate a articolului
4 alin. (1) lit. b) și c) din Legea nr. 178 din 25 iulie 2014 cu privire la
răspunderea disciplinară a judecătorilor
(*avizele consultative ale CSJ și răspunderea disciplinară a judecătorilor*)

CHIȘINĂU

22 mai 2017

Curtea Constituțională, statuând în componența:

Dl Tudor PANȚÎRU, *președinte*,
Dl Aurel BĂIEȘU,
Dl Igor DOLEA,
Dna Victoria IFTODI,
Dl Victor POPA,
Dl Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dnei Ana Florean, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 12 mai 2017,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 22 mai 2017 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 4 alineatul (1) lit. b) și c) din Legea nr. 178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, ridicată din oficiu de către judecătorii Nelea Budăi, Valeriu Efros și Ion Muruianu din cadrul Curții de Apel Chișinău, în dosarul nr. 2r-370/17, aflat pe rolul Curții de Apel Chișinău.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 12 mai 2017, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 5 decembrie 2016, SC „Termoelectrica” SA a depus la Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, o acțiune oblică împotriva T.R., prin care a solicitat încasarea din contul acesteia în beneficiul ÎM „RCL Stăuceni” a datoriei pentru consumul energiei termice. Suplimentar acțiunii înaintate, reclamantul a solicitat scutirea de la plata taxei de stat în conformitate cu art. 73 alin. (2) și 85 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă.

4. La 6 decembrie 2016, Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, a emis o încheiere prin care a respins cererea de scutire de la plata taxei de stat, acordând reclamantului un termen de 5 zile pentru plata acesteia.

5. La 15 decembrie 2016, Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, a emis o altă încheiere prin care a restituit acțiunea înaintată de SC „Termoelectrica” SA, pe motiv că aceasta nu a achitat taxa de stat în termenul acordat.

6. La 6 ianuarie 2017, SC „Termoelectrica” SA a contestat cu recurs încheierea de restituire a acțiunii.

7. În motivarea recursului, recurentul a invocat considerentele Plenului Curții Supreme de Justiție cuprinse în Avizul consultativ din 13 iunie 2016, potrivit cărora reclamanții acțiunilor oblice sunt asimilați subiecților prevăzuți la art. 73 din Codul de procedură civilă (*Pornirea proceselor în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane*) și prin urmare sunt scutiți de plata taxei de stat în conformitate cu art. 85 alin. (1) lit. f) din Cod (*Scutirile de taxa de stat*). Recurentul a menționat că instanța de judecată nu a ținut cont de considerentele Curții Supreme de Justiție expuse în avizul respectiv.

8. În cadrul procedurii de recurs, la 28 martie 2017, colegiul Curții de Apel Chișinău a emis o încheiere prin care a dispus ridicarea, din oficiu, a excepției de neconstituționalitate a articolului 4 alineatul (1) lit. b) și c) din Legea nr. 178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M. O., 2016, nr. 78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 114 Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă nr. 225-XV din 30 mai 2003 (republicat, M.O., 2013, nr. 130-134, art. 415) sunt următoarele:

Articolul 12² Avizele consultative ale Plenului Curții Supreme de Justiție

„(1) Dacă în procesul judecării pricinii într-o instanță de judecată se atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată solicită Plenului Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea participanților la proces, să emită un aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii. Avizul consultativ se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

(2) În cazul în care instanța de judecată respinge demersul participanților la proces privind solicitarea unui aviz consultativ din partea Plenului Curții Supreme de Justiție, aceasta va emite o încheiere nesusceptibilă de recurs.

(3) În cazul în care decide respingerea solicitării, Plenul Curții Supreme de Justiție emite o încheiere motivată irevocabilă care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

(4) Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție nu mai este obligatoriu pentru Curte în cazul în care ulterior se modifică legea sau se schimbă modul de punere în aplicare a acesteia.

(5) Până la emiterea avizului consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție judecarea pricinii se amână.”

Articolul 73

Pornirea proceselor în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane

„(1) În cazurile prevăzute de lege, autoritățile publice, **organizațiile**, persoanele fizice pot adresa în judecată acțiune (cerere) în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane, la cererea acestora, sau în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unui număr nelimitat de persoane fizice. Acțiunea în apărarea intereselor unei persoane în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă) poate fi intentată independent de existența cererii unei persoane interesate sau a reprezentantului ei legal.

(2) Organele, organizațiile, persoanele fizice care au intentat proces în apărarea intereselor unor alte persoane au drepturi și obligații procedurale de reclamant, cu excepția dreptului de a încheia tranzacție și a obligației de a achita cheltuielile de judecată.

(3) Dacă organele, organizațiile, persoanele fizice care au intentat proces își retrag acțiunea înaintată în interesul reclamantului, iar acesta nu dorește să intervină în proces, survin efectele procesuale prevăzute la art.72 alin. (2).”

Articolul 85

Scutirile de taxă de stat

„(1) De taxa de stat pentru judecarea pricinilor civile se scutesc:

[...]

f) procurorul, autoritățile publice, **organizațiile** și persoanele fizice care, conform legii, sunt împuternicite să adreseze în instanță cereri în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane ori în apărarea intereselor statului sau ale societății și să depună cereri de contestare a hotărârilor instanțelor judecătorești;

[...].”

11. Prevederile relevante ale Legii nr. 178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor (M.O., 2014, nr. 238-246, art. 557) sunt următoarele:

Articolul 4 Abaterile disciplinare

„(1) Constituie abatere disciplinară:

[...]

b) aplicarea în mod intenționat, cu rea-voință sau aplicarea repetată din neglijență gravă a legislației contrar practicii judiciare uniforme;

c) acțiunile judecătorului în procesul de înfăptuire a justiției care fac dovada incompetenței profesionale grave și evidente;

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

12. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorii menționează că, la adoptarea avizului consultativ, Curtea Supremă de Justiție a confundat particularitățile și statutul juridic al reclamantului în acțiunea oblică cu cea a reclamantului, în sensul art. 73 din Codul de procedură civilă, generând în consecință concluzia falsă privind lipsa obligației de plată a taxei de stat la înaintarea unei acțiuni oblice.

13. În acest context, autorii excepției susțin că, întrucât există un aviz al Curții Supreme de Justiție pe marginea acestei chestiuni, în cazul în care instanțele ierarhice inferioare vor aplica într-un alt mod prevederile respective, există riscul ca magistraților să li se impute comiterea unor abateri disciplinare, în conformitate cu art. 4 alin. (1) lit. b) și c) din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, potrivit cărora abatere disciplinară constituie: a) aplicarea în mod intenționat, cu rea-voință sau aplicarea repetată din neglijență gravă a legislației contrar practicii judiciare uniforme și b) acțiunile judecătorului în procesul de înfăptuire a justiției care fac dovada incompetenței profesionale grave și evidente.

14. Potrivit autorilor excepției, prevederile contestate încalcă articolele 114 și 116 din Constituție.

15. Suplimentar, autorii excepției invocă neclaritatea următoarelor noțiuni prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. c) din Lege: *incompetență profesională*, *incompetență profesională gravă* și *incompetență profesională evidentă*.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, ține de competența Curții Constituționale.

18. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată din oficiu de către judecătorii Nelea Budăi, Valeriu Efros și Ion Muruianu din cadrul Curții de Apel Chișinău în dosarul nr. 2r-370/17, care se află pe rolul Curții de Apel Chișinău, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

19. Curtea reiterează că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

20. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile articolului 4 alin. (1) lit. b) și c) din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.

21. Normele contestate stabilesc cazurile în care acțiunile judecătorilor constituie abatere disciplinară, și anume atunci când legislația este aplicată contrar practicii judiciare uniforme în mod intenționat, cu rea-voință sau repetat din neglijență gravă și atunci când se face dovada incompetenței profesionale grave și evidente a judecătorului.

22. Din conținutul excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că autorii pretind că în cazul nerespectării avizelor consultative ale CSJ de către instanțele ierarhic inferioare, în conformitate cu normele contestate, acest fapt va constitui o abatere disciplinară.

23. Cu referire la actele cu caracter explicativ emise de Curtea Supremă de Justiție, Curtea Constituțională s-a pronunțat în Hotărârea nr. 21 din 22 iulie 2016.

24. Astfel, în această hotărâre Curtea a subliniat că asemenea „recomandări/explicații” în mod individual nu pot sta la baza unei hotărâri judecătorești, care urmează a fi întemeiată exclusiv pe prevederile legale. Judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită de a soluționa în mod imparțial cauzele, în conformitate cu legea și cu propria apreciere a faptelor [§113].

25. De asemenea, Curtea a menționat că o hotărâre judecătorească nu poate fi casată doar din considerentul că aceasta este contrară practicii stabilite de Curtea Supremă de Justiție. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat că nu există un drept la o jurisprudență constantă, astfel încât schimbarea jurisprudenței impusă de o abordare dinamică și progresivă este admisibilă și nu încalcă principiul securității juridice (*Unedic c. Franței, 2008, § 74; Legrand c. Franței, 2011*), dacă sunt întrunite două condiții: noua abordare să fie consecventă la nivelul acelei jurisdicții și instanța care a decis schimbarea interpretării să motiveze detaliat considerentele pentru care a decis astfel (*Atanasovski c. Macedoniei, 2010, § 38*) [§114].

26. În același timp, Curtea relevă că normele contestate cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor nu sunt aplicabile prezentei spețe. Or, doar în cazul în care judecătorii vor fi trași la răspundere disciplinară în temeiul

normelor contestate, vor putea solicita verificarea constituționalității acestora prin înaintarea unei excepții.

27. Curtea reiterează că excepția de neconstituționalitate este admisibilă doar în cazul în care normele contestate sunt aplicate sau urmează a fi aplicate în cauza concretă care se examinează.

28. Astfel, Curtea atestă că prezenta sesizare vizează de fapt o abordare *in abstracto* a compatibilității prevederilor din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor cu normele constituționale, reprezentând o *actio popularis*, care este inoperabilă în cadrul rezolvării cazurilor excepționale de neconstituționalitate.

29. Drept consecință, Curtea reține că sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate pentru exercitarea controlului constituționalității și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și pct. 28 lit. d) și e) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 4 alineatul (1) literele b) și c) din Legea nr. 178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, ridicată de judecătorii Nelea Budăi, Valeriu Efros și Ion Muruianu, în dosarul nr. 2r-370/17, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Tudor PANȚÎRU

*Chișinău, 22 mai 2017
DCC nr. 49
Dosarul nr. 60g/2017*